

Waarom de deur van het kleinste kerkje van Friesland nooit op slot zit

Maria Del Grosso

Olga Tellegen-Couperus, voorzitter van het kleinste kerkje van Friesland in Nijhuizum.
Foto: Simon Bleeker

Het mag dan het kleinste kerkje van Friesland zijn, voor de Nijhuzumer Tsjerke is het altijd Tsjerkepaad. Vrijwilligers hoeven daarvoor niet gezocht te worden. De kerk is dagelijks onbemand open.

Veertig personen kan de kerk in Nijhuizum bergen, afhankelijk van hoeveel er per bank naast elkaar zitten. Het betekent dat bijna alle inwoners van het dorp er terecht zouden kunnen, want dat aantal stond in 2023 op 52. Wie er binnenstapt, waant zich eerder in een klein lokaaltje dan in een kerk. Maar de gerestaureerde preekstoel vertelt toch echt anders.

Die preekstoel is al lange tijd niet meer beklommen. De laatste hervormde dominee die vanuit Gaastmeer nog diensten hield in het doodlopende dorpje, was Jelke Bruinsma tot begin jaren tachtig. Lang bleef het daarna wel de gewoonte om vier keer per jaar gezamenlijk met Gaastmeer een

zomerdienst in Nijhuizum te houden. Met hun bootjes kwamen de kerkgangers naar deze dienst en de muzikanten namen ze mee.

Akoestiek

Nijhuizum heeft kort een orgel gehad, vertelt voorzitter Olga Tellegen-Couperus van de Stichting De Nijhuzumer Tsjerke. Maar het bleek er te vochtig en dat was niet goed voor het instrument. Daarom moest voortaan de muziek meegenomen worden. Dat gebeurde onlangs ook op een van de weinige activiteiten die er georganiseerd worden. De stichting hield een verhalenavond, waarbij op accordeon werd gespeeld. „De akoestiek is hier heel mooi.”

De Nijhuzumer Tsjerke is de kleinste van Friesland. Foto: Simon Bleeker

De verhalenavond werd een succes, maar bracht ook een aantal problemen aan het licht. Verhalenverteller en weerman Klaas Ybema bleek achter het koorhek niet goed zichtbaar en zodra het pauze werd en publiek heen en weer ging lopen voor koffie, bleek het wel erg smal in het gangpad. „We zijn er nog niet uit hoe dat op te lossen. Een idee is om het koorhek demontabel te maken.” Aan dat idee moet Tellegen nog verschrikkelijk wennen. „Juist dat simpele koorhek hoort onlosmakelijk bij deze kerk.”

Ouderlijke boerderij

Tellegen kwam in het bestuur na het overlijden van haar vader, die de Couperus Stichting oprichtte. Met steun van deze stichting en een legaat van een boerderij in Parrega wordt in het onderhoud van het kerkje voorzien. Vader en dochter voelen zich met het kerkje verbonden omdat de zus van Tellegen er begraven ligt. Ze overleed in 1971 op 28-jarige leeftijd. „Net gepromoveerd en begonnen aan haar eerste baan.”

Haar vader woonde tot zijn achttiende in het dorpje dat geen straatnamen kent, maar alleen huisnummers. In 1933 moest hij er weg omdat de ouderlijke boerderij die vanaf 1850 in de familie was, verkocht werd. Hij werd uiteindelijk psychiater en hoofd van de afdeling Lankum in het toenmalige psychiatrisch ziekenhuis van Franeker, nu de ggz.

Detail in de Nijhuzumer Tsjerke, die neer wordt gezet als de kleinste kerk van Friesland. Foto: Simon Bleeker

Nog eens per jaar is er dienst in de kerk, dit jaar op 4 augustus. Dat moet zo blijven, vindt de stichting naast dat er huwelijken en begrafenissen mogelijk zijn. Dan zijn daar nog al die toeristen, kerk liefhebbers en andere nieuwsgierigen van wie gemiddeld eens per week iemand een krabbel achterlaat in het gastenboek in de piepkleine consistorie.

Trompet spelen

‘Onderweg op de fiets vinden we even rust hier’, schrijft iemand. „Daar doen we het voor”, zegt Tellegen over de openstelling. „Dat mensen hier tot bezinning kunnen komen.” ‘Twa jier ferlyn wienen wy hjir ek. Wat geweldich dat it alwer iepen is. Prachtich’, schrijft een ander. ‘Een prachtig, eenvoudig kerkje’, is een andere notitie en er staat: ‘Wat in moai âld tsjerkje en dat de doar altyd iepen stiet’. Een lief kerkje, is ook een van de omschrijvingen. Tellegen weet dat er geregeld iemand komt om trompet te spelen.

Het kerkje werd in 1721 gebouwd op de restanten van een ouder gebouw. Het was toen een katholieke kerk gewijd aan Sint Nicolaas. De rode kleur van de toren is volgens Tellegen het rood dat vroeger bij boerderijen gebruikt werd. Sinds een paar jaar zorgen een paar tl-buizen voor licht binnen, maar er zijn geen verwarming en geen water. Wordt er wat georganiseerd dan moeten er thermoskannen koffie mee. Of de Nijhuzumers echt over het kleinste kerkje beschikken, is nooit aangetoond met metingen, zegt Tellegen. „Maar er heeft zich geen andere kerk gemeld die beweert kleiner te zijn.”

Ook wie anders nooit een voet in een godshuis zet, loopt op vakantie vaak een kerk in. Wat in het buitenland kan, kan ook dicht bij huis. Friesland heeft met ruim 700 kerken de hoogste kerkdichtheid van Europa. Onder de vlag van Tsjerkepaad zijn ook deze zomer zo’n 250 Friese kerken op zaterdagmiddag open. De LC pikt er een paar uit. Vandaag: de Nijhuzumer Tsjerke.